पत्नी सा विश्वमहतः सुषा वै वृद्धशर्म्मणः। राजर्षेर्जननी चापि दिलीपस्य महात्मनः। ९९०
यस्य यज्ञे पुरा गीता गाथाः प्रीतैर्म्महर्षिभिः। तदा देवयुगे तात वाजिमेधे महामखे।
अग्नेर्जन्म तथा श्रुत्वा शाण्डिल्यस्य महात्मनः। दिलीपं यजमानं ये पश्यन्ति सुसमाहिताः।
सत्यवन्तं महात्मानं तेऽपि स्वर्गजितो नराः। सुखधा नाम पितरः कर्द्दमस्य प्रजापतेः।
समुत्पन्नास्तु पुलहान्महात्मानो द्विजर्षभाः। लोकेषु दिवि वर्त्तन्ते कामगेषु विहङ्गमाः।
तास्त्र वैश्यगणास्तात भावयन्ति फलार्थिनः। तेषां वै मानसी कन्या विरजा नाम विश्रुता। ९९५
ययातेर्जननी ब्रह्मन्महिषी नहुषस्य च। त्रय एते गणाः प्रोक्तास्तुर्य्यन्तु निबोध मे।
उत्पन्ना ये स्वधायान्तु सोमपा वै कवेः सुताः। हिरण्यगर्भस्य सुताः शुद्धास्तान् भावयन्त्युत।
मानसा नाम ते लोका यत्र तिष्ठन्ति ते दिवि। तेषां वै मानसी कन्या नर्म्मदा सरिताम्वरा।
या भावयति भूतानि दक्षिणापथगामिनी। पुरुकुत्सस्य या पत्नी त्रसदस्योर्जनन्यपि।
तेषामथाभ्युपगमान्मनुस्तात युगे युगे। प्रवर्त्तयति श्राद्धानि नष्टे धर्म्मे प्रजापतिः। १०००
पितॄणामादिसर्गे तु सर्व्वेषां द्विजसत्तम। तस्मादेनं स्वधर्म्मेण श्राद्धदेवं वदन्ति वै।
सर्व्वेषां राजतं पात्रमथ वा रजतान्वितं। दत्तं स्वधां पुरोधाय श्राद्धं प्रीणाति वै पितॄन्।
सोमस्याप्यायनं कृत्वा वह्नेर्व्वैवस्वतस्य च। उदगायनमप्यग्नावग्न्यभावेऽप्सु वा पुनः।
पितॄन् प्रीणाति यो भक्त्या पितरः प्रीणयन्ति तं। यच्छन्ति पितरः पुष्टिं प्रजाश्च विपुलास्तथा।
स्वर्गमारोग्यमेवाथ यदन्यदपि चेप्सितं। देवकार्य्यादपि मुने पितृकार्य्यं विशिष्यते। १०१५
देवतानां हि पितरः पूर्व्वमाप्यायनं स्मृतं। शीघ्रप्रसादा ह्यक्रोधा लोकस्याप्यायनं परं।
स्थिरप्रसादास्त्र सदा तान् नमस्यस्व भार्गव। पितृभक्तोऽसि विप्रर्षे मद्भक्तश्च विशेषतः।
श्रेयस्ते ऽद्य विधास्यामि प्रत्यक्षं कुरु तत् स्वयं। चक्षुर्द्दिव्यं सविज्ञानं प्रदिशामि च तेऽनघ।
गतिमेतामप्रमत्तो मार्कण्डेय निशामय। न हि योगगतिर्द्दिव्या पितॄणाञ्च परा गतिः।
त्वद्विधेनापि सिद्धेन दृश्यते मांसचक्षुषा। स एवमुक्त्वा देवेशो मामुपस्थितमग्रतः। १०१०
चक्षुर्दत्त्वा सविज्ञानं देवानामपि दुर्लभं। जगाम गतिमिष्टां वै द्वितीयोऽग्निरिव ज्वलन्।
तन्निबोध कुरुश्रेष्ठ यन्मयासीन्निशामितं। प्रसादात्तस्य देवस्य दुर्ज्ञेयं भुवि मानुषैः।
इति श्रीमहाभारते खिलेषु हरिवंशे हरिवंशपर्व्वणि पितृकल्पे अष्टादशोऽध्यायः॥ १८॥
॥ मार्कण्डेय उवाच॥ आसन् पूर्व्वयुगे तात भरद्वाजात्मजा द्विजाः। योगधर्म्ममनुप्राप्य भ्रष्टा दुश्चरितेन वै।
अपभ्रंशमनुप्राप्ता योगधर्म्मापचारिणः। महतः सरसः पारे मानसस्य विसंज्ञिताः।
तमेवार्थमनुध्यान्तो नष्टमप्सिव मोहिताः। अप्राप्य योगं सर्व्वे स्म संयुक्ताः कालधर्म्मणा। १०१५
ततस्ते योगविभ्रष्टा देवेषु मुचिरोषिताः। जाताः कौशिकदायादाः कुरुक्षेत्रे नरर्षभा।
हिंसया विहरिष्यन्तो धर्म्मं पितृकृतेन वै। ततस्ते पुनरायान्ति भ्रष्टाः प्राप्स्यन्ति कुत्सितां।
तेषां पितृप्रसादेन पूर्व्वजातिकृतेन च। स्मृतिरुत्पत्स्यते प्राप्य तान्तां जातिं जुगुप्सितां।